

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ВИРАЖЕННЯ ДУМКИ
В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Право на вираження поглядів і думки є одним із важливіших прав людини. Це право є фундаментальним і викристалізовувалось від початку XVIII століття в таких правових пам'ятках як французька Декларація прав людини і громадянина та американський Білль про права людини. Зараз воно наявне в більшості міжнародних документів, які містять перелік прав людини [1, с. 18].

Сучасне інформаційне середовище розвивається стрімко і потребує суттєвих змін в розумінні права на вираження думки. Вважається, що сучасні технології сприяють реалізації даного права, але ми можемо спостерігати багато непередбачуваних наслідків даних процесів. Для інформаційного середовища право людини на свободу вираження думки є основоположним, а тому потребує детального вивчення в контексті розвитку інформаційних технологій та зростаючого рівня глобалізації та цифровізації суспільства [1, с. 19].

Про наявність вагомого впливу цього права на інформаційну сферу суспільства свідчить поживання дискусій щодо вказаної теми в науковому середовищі, активне вираження позиції стосовно даного питання серед відомих політичних діячів. Так, зокрема, американська політична діячка Гіларі Клінтон в свої промові наголошувала на важливості та актуальності проблеми свободи вираження думок, підкреслюючи, що існування інструментів для поширення великого масиву інформації не тільки містить позитивні чинники впливу, але і може сприяти великій кількості негативних зрушень у сфері суспільних відносин [2].

Франк Ла Рю, спеціальний доповідач ООН з питання поширення та захисту права на свободу думки та вираження поглядів підкреслював, що Інтернет став важливим інструментом для реалізації права на свободу вираження поглядів та висловлювався проти посилення цензури в інформаційному середовищі [3].

На нашу думку, головними чинниками впливу на інформаційне середовище є: можливість анонімно висловлюватись в мережі; певна свобода від морального тиску суспільства; неопосередковане технічне втручання мультинаціональних компаній, сферами впливу яких є мережа Інтернет, задля

економічного розвитку; втручання держав для задоволення певних інтересів.

На підставі проведеного дослідження можна відокремити позитивні та негативні наслідки застосування даного права. Серед позитивних можна назвати можливість певної спільноти поширювати інформацію про певні правопорушення та розвиватися громадянському суспільству, сприяти демократизації держав. З іншого боку, наявне стрімке зростання розповсюдження хибної інформації, що в свою чергу, збільшує нестабільність в суспільстві. Окремо слід зазначити велику кількість правопорушень, що здійснюються в мережі і потребують окремої уваги [4].

Право на свободу слова йде в розріз з іншими правами, адже в інформаційному середовищі, де наявний чинник анонімності, немає ніякої соціальної перешкоди між вираженням думки і вираженням упередженості, негативних зауважень, образ. Тому відповідно можуть бути порушеними права людини на свободу віросповідання, право на повагу людської гідності, право на свободу світогляду та інші.

Вважаємо, що доцільно звернути увагу суспільства на негативні аспекти реалізації права на свободу вираження поглядів в інформаційному середовищі. Необхідно шукати та застосовувати інструменти, які можуть збільшити кількість позитивних та зменшити кількість загроз, пов'язаних з застосуванням даного права.

Адаптація правових систем під стрімкий розвиток інформаційних систем, мінімальне демократичне втручання держави з метою здійснення контролю, поширення в законодавстві норм, зазначених в звіті Ради по правам людини ООН [5], підтримка та розвиток громадських організацій, подібних до Article 19 [6] – всі ці засоби, на нашу думку, можуть сприяти розвитку застосування права на свободу думки без посилення негативних наслідків на спільноту сучасного інформаційного середовища.

Отже, права людини тісно взаємопов'язані між собою, саме тому право на свободу вираження думки в інформаційному середовищі сприятиме наступу на інші особисті і громадські права. Водночас, втручання з метою виправлення ситуації може посприяти обмеженню права вираження слова і думки. Саме тому необхідно дотримуватись балансу в системі прав саме в сучасних інформаційних системах, де кожен елемент є вразливим і через брак інструментів, як наслідок стрімкого розвитку, наявний недостатній контроль за порушеннями інформаційної культури.

Список використаних джерел

1. Сухорольський П. Проблеми забезпечення та розвитку прав людини в умовах інформаційного суспільства. Український часопис міжнародного права. 2013. № 1. С. 18–19.
2. Secretary Clinton Speaks on Internet Freedom. Official video by U. S. Department of State. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ccGzOJHE1rw>
3. Freedom of expression everywhere, including in cyberspace. Report by United Nations Human Rights office of the high commissioner. URL: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/Freedomofexpressioneverywhere.aspx>
4. «The Autonomous Mind: The Right to Freedom of Thought in the Twenty-First Century». Article. Simon McCarthy-Jones. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/frai.2019.00019/full>
5. Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. Human Rights Council Seventeenth session Agenda item 3. URL: <https://undocs.org/A/HRC/17/27>
6. Website of international human rights organisation Article 19. URL: <https://www.article19.org/>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Малига В. А.

СТЕПКА МІЛАНА БОГДАНІВНА

Сумський державний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В АФГАНІСТАНІ

Гендерна рівність є не лише одним з основних прав людини, а й є необхідною складовою мирного, процвітаючого та сталого світу. У більшості держав гостро постає питання забезпечення гендерної рівності та забезпечення рівними правами жінок та чоловіків. Правозахисники відмічають, що впродовж останніх десятиліть у цій сфері було зроблено багато кроків вперед: все більше дівчат почало ходити до школи, менше дівчат змушено вступати у ранні шлюби, більше жінок почало працювати у парламентах та на керівних посадах, а закони реформуються для просування принципу гендерної рівності [1; 2]. Адже гендерна нерівність заважає повноцінно функціонувати як державним структурам, так і приватному сектору.

Ситуація із правами жінок в Афганістані весь час змінювалася у зв'язку з серйозними суспільними трансформаціями у цій країні впродовж XX–XXI століть. Надання окремих прав жінкам у Афганістані відбулося порівняно давно. Так, ще